

Горан Николић*

Институт за европске студије, Београд, Србија

Предраг Петровић**

Институт друштвених наука, Београд, Србије

ТРГОВИНСКО-ТЕХНОЛОШКИ РАТ АМЕРИКЕ И КИНЕ КАО ПОЧЕТАК НОВОГ ХЛАДНОГ РАТА?***

Сажетак

Бележећи константан снажан трговински дефицит са Кином, САД су се надале да ће повећање тарифа и јачање економских претњи присилити Пекинг на спровођење реформи које би смањиле трговинске неравнотеже и ојачале позицију америчких компанија у Кини (нпр. кроз напуштање субвенција и укидање обавезног трансфера технологије и ојачавање права интелектуалне својине). Али, чини се да су то била прилично нереална очекивања. Наиме, бивајући у све тежој позицији, кинеске фирме су да би минимизовале трошкове, почеле да повлаче из ланаца снабдевања које су подложне санкцијама САД-а, настојећи да уместо тога произведу инпут или у земљи или у земљама кинеске сфере утицаја.

Дуготрајни америчко-кинески трговински конфликт ће изазвати шокове који ће захватити читаву светску економију. Глобална конкуренција између Вашингтона и Пекинга ће се интензивирати без обзира на напредак у решавању трговинских

* goranvnikolic@gmail.com

** ppetrovic@jdn.org.rs

*** Рад је написан у оквиру Програма истраживања Института за европске студије за 2020. годину који подржава Министарство за развој, науку и технолошки развој.

питања, будући да америчка политика фактички промовише поделу светске економије на два конкурентна блока. На крају, чини се да ће западне земље бити присиљене да привате успон Кине и да укључе ту земљу у хегемонијско језгро или да буде спремне за појаву контра-хегемонијске силе.

Кључне речи: Кина, САД, трговински рат, технологија, економија, тарифе, долар.

1. КРХКО И ПАРЦИЈАЛНО ПРИМИРЈЕ

На маргинама Групе 20 (који чине 20 највећих светских економија) у Саоки крајем јуна 2019, амерички и кинески председници, Трамп и Кси, су пристали на привремено примирје и на реактивирање трговинских преговора. Вашингтон неће наметнути нове тарифе “за сада”, а заузврат, Кина би купила “огромну” количину америчке робе како би смањила трговински дефицит. Највеће изненађење била је Трампова изјава да ће америчким компанијама поново бити дозвољено да продају кинеском произвођачу телекомуникационе опреме Хуавеју, без делова који би могли да угрозе америчку националну безбедност (остаје и забрана Хуавеју да продаје у САД). Многи ову ову олуку објашњавају притиском на Трампа од стране Интела у Куалкома, главних Америчких произвођача чипова који су највише били погођени овим забраном и који стрепе од губитка свог највећег тржишта.

Ово је наравно слаба утеха у односу на само три месеца раније када се чинило да су трговински преговори САД и Кине на корак од успешног окончања. Наиме, било је договорено да Кина побољша отвореност тржишта, заштити америчку интелектуалну својину, те да купе велике количине робе од САД-а. Две стране су биле близу компромиса о контроли извршења договора (који не би умањило суверенитет Кине, али би осигурао да најмогољуднија земља испуни своје обавезе). Истина, Кина није била спремна да направи веће промене у својој индустријској политици (то јест пре свега смањи субвенције државним предузећима, поред осталог зато што је кинески председник Кси то сматрао понижењем за Кинезе,

посебно у време када се национализам у његовој земљи снажно повећава).

Да се ипак могао очекивати договор указује и то да су поменути кинески уступци такође били примењиви на друге трговинске партнере Кине у оквиру Светске трговинске организације. Кси је искористио половину свог уводног говора на 'Belt & Road' форуму у Пекингу крајем априла како би позиционирао своје уступке у трговинским преговорима. Наиме, он је то приказао као резултат развојних потреба Кине, а не притиска САД. Дакле, све је говорило да је Кси спреман да потпише споразум и да је већ почео да гради политичку реторику која је потребна да се 'дил' 'прода' код куће".

Међутим, изненада Трамп је твитовао да Кина превише отеже и да ће подићи царине за додатних 200 милијарди долара увоза из Кине (најављујући да ће са истим, 25% царинама, бити обухваћен цео кинески извоз ако не дође до споразума у догледно време). Само неколико дана после краха преговора, Вашингтон је издао наредбу којом је Хуавеју (поносу кинеске високотехнолошке индустрије) забрањен приступ америчком тржишту, а затим је додат на америчку "ентитетску листу", ускраћујући му приступ америчким технологијама и фактички му онемогућавајући да први инсталира најнапреднију 5Г мрежу у западним земљама. То ће несумњиво угрозити пословне активности Хуавеја на западним тржиштима, али би компанија делимично могла да умањи своје губитке успостављањем веза с другим брзорастућим кинеским технолошким компанијама, те са убрзањем развоја сопствених технологија. Кина ће све учинити да развије своје основне технологије како би окончала своју зависност од САД-а и изградила стратешке секторе који ће покренути његов економски развој (Jun, 2019). Кључно питање је наравно, колико јој за то треба и да ли ће у међувремену изгубити не само западно, већ и добар део светског тржишта, када су у питању производи високе технологије (већ је забележен пад продаје западним тржиштима од чак 40%). Додатно, на безбедносној конференцији посвећеној фамозном 5Г у Прагу крајем маја, САД и његови савезници потенцирали су проблеме националне безбедности које представља Хуавеи, на тај начин оправдајући практични технолошки рат који је САД фактички објавио Пекингу.

Ускоро је и Пекинг одговорио са својом листом, којом ће у наредним месецима загорчавати живот америчким (и савезничким) предузећима (и појединцима) која послују у Кини или са Кином. Постоје сигнали да би Кина могла забранити извоз тзв. ретких метала што би могло да отежа посао америчкој индустрији. Уз поштравање реторике, Кина је повукла најважнији део ‘понуде за дил’, чинећи даље разговоре практично бесмисленим.

Додатно, конкурентност америчких производа би могла да буде погођена наставком слабљења кинеске валуте према долару, која може помоћи кинеским извозницама да одрже маргине зараде ако САД опет подигну царине. Ипак, та опција неће доћи ускоро, осим ако се кинески економски индикатори снажно погоршају, за шта за сада нема индиција, чак супротно. Наиме, остваривање раста од преко 6% у овој години се чини изгледним за Кину, имајући у виду да Пекинг већ уводи смањење пореза, повећава монетарно-фискалну експанзију, олакшава кредитне услове, и истовремено јача море контроле одлива капитала смањујући притиске на домаћу валуту.

Шта се изненада десило и зашто је ‘договор у најави’ пропао је нешто што још увек не знамо. Постоје индиције да је стално најављивање скорог договора била тактика Трампа да измами још уступака од Пекинга, или је пак спознаја да су кинески уступци релативно скромни да би се задовољили Амерички стратешки интереси победила у Вашингтону.

2. КАКО ЈЕ ПОЧЕЛО?

Иначе, трговински рат између две највеће светске економије постао је стварност средином 2018. када је Трампова администрација 6. јула, после већ подигнутих царина на челик и алумињум, увела царине на 34 милијарде долара вредан кинески увоз (од машина за прање судова, до авионских гума), док је Пекинг недуго потом увео сличне мере уводећи царине на америчке пољопривредне и индустријске производе, од соје, свињетине и памука до авиона, аутомобила и челичних цеви.

То што ће, иначе спора, Светска трговинска организација у догледно време Трампове царине на кинеску робу прогласити

илегалним неће бити од богзна какве користи, али ће даљи развој ситуације, супротно од очекивања Вашингтона, истовремено показати и све мању релевантност, све изолованије, САД на глобалном плану. У покушају да придобије глобалну јавност, Кина је објавила тзв. бели папир који је послала ка СТО, објашњавајући њену посвећеност правилима те организације, допринос најмогољудније земље расту светског БДП и легитимету СТО. Наравно, Пекинг је оптужио САД због мера против Кине, и поред фазног смањења царина на робу и услуге које је та земља учинила, као и отварање тржишта за стране актере у енергетици, транспорту, финансијама.

У 2018. години трговински дефицит САД-а са Кином износио је 419 милијарди долара: амерички увоз из Кине износио је 540 милијарди долара (главни увоз су компјутери, мобилни телефони и одећа), али је увоз (авиони, соје, возила) износио четири пута мање, тек 120 милијарди долара. Кина има масиван позитиван трговински биланс са САД и искористила је свој вишак долара за куповину америчких трезорских записа - чиме је одржала вредност долара и истовремено учинила Кину својим највећим страним зајмодавцем (Lane, 2019). У децембру 2018. амерички дуг Кини био је 1,12 трилиона долара. Амерички потрошачи су имали користи од јефтине робе, а америчке компаније, са подружницама или добављачима у Кини, као и трговци у САД-у, су профитирали. С друге стране, иселјавање производње у Кину и друге азијске земље довело је до значајног губитка радних места - број запослених у америчкој прерађивачкој индустрији пао је за 34% између 1998. и 2010. Постоји и хипотетички утицај на америчку финансијску политику, будући да би продаја америчких трезорских записа од стране Кине могла ослабити долар и можда довести до пораста америчких каматних стопа, поскупивши кредитирање (међутим, имајући у виду ризике за Кину, то је мало вероватна опција). Судаћи по месечним подацима за 2019. трговински дефицит ће се смањити. Треба рећи да у трговини услугама САД константно остварује суфицит (додатно, добар део робног увоза САД су у ствари компоненте америчких фирми у Кини). Међутим, амерички трговински дефицит са Кином је, пре свега, последица ниске

штедње грађана, односно високе потрошње у САД (што је опет консеквенца експанзивне фискалне политике Вашингтона).

Оно што је истина да и они који су жестоки критичари америчког председника наглашавају проблематично понашање Пекинга када је у питању масивно субвенционисање државних предузећа (који их чини глобалном компетитивним), те илегални трансфер високе технологије ка Кини, добрим делом из Силицијумске долине.

Као тврди Martin Feldstein (2019) тренутни сукоб између САД и Кине није трговински рат. Наиме, иако САД има велики трговински дефицит са Кином, то није разлог зашто намеће високе царине на увоз из те земље и прети да ће их повећати од марта 2019. Америка користи царине да наведе Кину да оконча своју наводну политику крађе америчке технологије. Кинеска влада конфликт назива трговинским ратом јер се нада да ће куповина великих количина америчких производа довести до тога да САД прекину са својим царинама. Кинески преговарачи недавно су понудили да купују толико америчких производа тако да би до 2024. смањили билатерални трговински дефицит на нулу, што су амерички преговарачи одбацили као начин да се оконча спор. Једноставно, САД желе да Кина престане да тражи од америчких фирми које желе да послују у Кини да имају кинеског партнера и да поделе своју технологију са њим, што је изричито забрањено правилима Светске трговинске организације. Наравно, Кинези поричу да крше то правило, тврдећи да америчке фирме нису присиљене да деле технологију: оне то раде добровољно да би имале приступ кинеском тржишту, што тврди и угледни немачки економиста Daniel Gros (2018). САД такође желе да Кина престане да користи сајбер шпијунажу. Наводи се да Кинези користе украдену технологију да би се такмичили са америчким фирмама у Кини и другим деловима света, што по америчким трговинским преговарачима кошта америчку економију 225-600 милијарди долара годишње. ФБИ чак тврди да је кинеска 'крађа' америчких технологија "најтежа" претња националној сигурности САД-а. Базична економска чињеницу да је укупна глобална трговинска неравнотежа у САД резултат економских услова у САД-у - вишка инвестиција у односу на штедњу, није спорна. Нпр. ако би Кинези купили довољно

америчке робе да би елиминисали билатерални дисбаланс, америчка неравнотежа би се само пребацила на друге земље, без смањења укупне неравнотеже.

Оно што је јасно је да америчке царине угрожавају кинеску економију; кинеска берза је знатно опала, а кинеска економија расте спорије. Наиме, годишњи раст БДП-а у четвртном кварталу 2018. пао је на само 4%, у првом кварталу 2019. износио је 6,4%, да би у другом тромесечју 2019. пао на рекордно ниских 6,2%. Истина, IMF (2019) и World Bank (2019) процењују да ће раст БДП износити и даље високих 6,2% и у 2019. и у 2020. Проблем, али и конкурентску предност за Кину, пружа депресијација јуана према долару од 5,5% у 2018. и наставак тог тренда током 2019. Снажан међугодишњи, четвртински, пад водећег индекса Шангајске берзе (SSE) закључно са првим радним даном фебруара 2019, иако лош сигнал, није од већег значаја за банконцентричну економију каква је кинеска. Опције Кине са додатним упумпавањем новца преко банака, или повећане потрошње на ауто-путеве и аеродроме имају и негативне консеквенце у виду свих ризика повезаних с растом, већ високог, укупног дуга. Варијанта у којој би Пекинг могао оштетити САД продајом америчких хартија од вредности које тренутно држи не чине се ралном. Наиме, продајом целокупног трезорског портфеља Кине обвезнице вредне чак 6% америчког БДП-а нашле би се у продаји, што би подигло дугорочне каматне стопе за око 0,3%. Међутим, амерички ФЕД би вероватно смањιο своје каматне стопе и почео опет са “квантитативним олакшицама”, односно снажним емитовањем новца. Мало је вероватно да ће Пекинг ово урадити јер приходи на америчке обвезнице утичу на тенденцију приноса на кинеске, док би продаја америчких државних обвезница и куповина европских и јапанских хартија од вредности вероватно ослабила долар, чиме би се смањила конкурентност јуана. Додатно, пад долара би умањιο вредност кинеског постојећег портфеља обвезница - што значи да би Кина могла реално изгубити стотине милијарди долара. Смањивање вредност долара у односу на друге валуте би заправо помогло САД-у да постигну већу конкурентност, поред осталих, на уштрб Кине.

Проблем за Кину представља и то што се укупни дуг земље снажно се повећао у првом кварталу 2019., јер је Пекинг допустио да више кредита и издавања обвезница локалне самоуправе у циљу помогања успореној економији. Ова цифра је износила скоро 304% њеног БДП-а у прва три месеца 2019, у односу на 297% годину дана раније. Кинеска влада је покушала да обузда корпоративни дуг ограничавањем задуживања путем неформалних канала, познатих као банкарство у сенци. Док су ограничења довела до смањења корпоративног дуга у нефинансијским секторима, нето задуживање у другим секторима је порасло, доносећи укупан дуг преко 40 трилиона долара - око 15% укупног глобалног дуга. С друге стране, укупни дуг у САД-у порастао је за 2,9 трилиона долара од првог квартала 2018, чиме је укупни дуг планиран за највиши ниво од преко 69 трилиона долара у првом кварталу 2019, што је веома сличан удео БДП-а као и дуг Кине (Lee, 2019).

И поред тога што се већина академских економиста противи мерама тренутне републиканске администрације, многи експерти, попут Derek-a Scissors-a, су мишљења да САД може добити трговински рат. Он наводи да су и Клинтон и Буш и Обама покушавали да направе дил иза затворених врата са Кином, али да то није уродило плодом, јер просто кинеско руководство не верује у фер трговину. Стога, он као решење види у оваквој врсти притиска, у којој постоји ризик и за америчку страну, посебно за потрошаче у тој земљи (због извесног раста цена). Нпр. већ уведена забрана продаје компоненти од стране компанија из САД, пре свега полупроводника, једном од највећих глобалних произвођача телекомуникационе опреме: ЗТЕ, драматично је погодила ту компанију те је натерала Пекинг да учини озбиљне уступке да би се спречио банкорт те фирме (што је за Пекинг још горе, има избиљних наговештаја да би сенешто слично могло десити и Хуавеју, јер само Америка производи одговарајуће високософистициране чипове).

Могло би се рећи да су САД и Кина заплетене у технолошки рат, где Кина није у позицији да превлада. Наиме, иако је Пекинг одлучан да постане глобални технолошки лидер до 2025, управо би ова конфонтација са САД могла да то онемогући (или одложи). Наиме, инцијатива 'Маде ин Цхина 2025' тежи

самоодрживости у десет кључних индустрија, укључујући авионе, роботiku, електричне аутомобиле, полупроводнике и бежичне комуникације. План је свеобухватан, укључујући и помоћ за куповину страних технолошких компанија. Пекинг је очигледно одлучан да изгради “националне шампионе” који ће се суочити с малом конкуренцијом код куће, тако да би могли да користе своје финансијске ресурсе за такмичење у иностранству. ‘Made in China 2025’ је у Вашингтону препозната као стварна егзистенцијална претња америчком технолошком лидерству (много већа него фамозни инфраструктурни пројекти вредни 900 милијарди долара дефинисани у оквиру ‘Појаса Свиле’).

Али можда Вашингтон и није у тако снажној позицији? Наиме, нус-продукт рапидног раста Кине у последњих неколико деценија је слабљење америчке индустријске базе, која стога не може постати нова ‘радионица’ света. Што се тиче тезе о потенцијалном угрожавању кинеског приступа новим технологијама који се добрим делом базира на америчким компанија које послују у тој земљи, заборавља се да америчке фирме имају избор о томе да ли послују у Кини, а да корпоративни лидери нису ни глупи, ни неодговорни нити непатриоти, већ једноставно профитно оријентисани. Поред тога, за све наводе о украденим технолошким тајнама, изгледа да постоји само неколико конкретних примера (Gros, 2018). На крају, економски раст Америке у 19. веку био је заснован и на украденим технологијама. Пре неколико деценија, вероватно не касније од 1990-их, било је могуће спречити раст Кине и заштитити производну базу од конкуренције страних нископлаћених кинеских радника. Данас је једноставно прекасно, јер Кина већ има првокласни индустријски и војни истраживачки апарат са одговарајућим светским тржиштима и партнерима. По неким економистима, много ефикаснији начин за убрзање раста САД је обарање вредности долара, чиме би се смањила огромна домаћа потрошња (која је главни узрок америчког дефицита са Кином), увоз и истовремено повећао извоз.

Чини се да се Кина позиционира да би се суочила са ефектима трговинског рата са САД. Пекинг је смањιο или укинио царине на хиљаде роба, укључујући соју, из Индије,

Јужне Кореје, Шри Ланке, Бангладеша и Лаоса већ од јула. То указује да Кина тражи алтернативне изворе за робу коју увози из САД. Поред тога, ово ће помоћи јачање веза са регионом у тренутку опадања америчког утицаја у том делу света.

Трговински рат између две највеће глобалне привреде извесно ће наштетити светској трговини и успорити глобални економски раст. Негативан ефекат на потрошаче и бројне компаније није споран. Према главном економисту DBS-а, Taimiry Baigu, свеобухватни трговински рат могао би учинити да у 2019. БДП обе земље буде умањен за око 0,5% или више. С обзиром да кинеска привреда расте нешто преко 6%, а америчка процењених 2,5% у овој години, чини се да би штета била већа за САД него за Кину. Земље попут Јужне Кореје, Сингапура и Тајвана такође би могле бити погођене због поремећаја у дистрибутивним ланцима, јер Кина за своје готове производе користи многе компоненте које увози из тих земаља. Било какав поремећај у извозним токовима Кине неизбежно ће утицати на друге земље, што би могло подстакнути произвођаче да се преселе у те земље те да искористе прилику и тргују са САД. Међутим, за ту промену потребно је пуно времена, а и тешко је постићи кинеску економију обима.

Додатно, америчке фирме које послују у Кини могле би се суочити с кинским одговором на царине. Нпр. корпорација Елопа-а Musk-а, која производи електрична возила Тесла, извози своје производе у Кину, а имала би 25% веће царине на своје продане аутомобиле у Кини, на већ постојећих 15% пореза на увозна возила. То би неизбежно повисило цене Теслиних аутомобила у Кини, чинећи њихова возила мање конкурентним.

Угледни амерички економиста Dani Rodrik (2018) нуди позитивнији поглед на ствар, сматрајући да постоје добре шансе да одмазда Кине (ЕУ и других) не буде тако снажна. Наиме, сваки сукоб захтева барем двоје. Ако би Кина, Европа и други трговински партнери реципрочно одговорили они би једноставно смањили сопствене добитке од трговине, а да не би искористили неке од предности протекционизма. Осим тога, ако Европа и Кина желе да подрже мултилатерални трговински режим заснован на правилима, онда они не треба да пресликавају Трампову унилатералност и треба

да преузму ствари у своје руке. То значи да морају ићи кроз Светску трговинску организацију и чекати званично одобрење за одмазду, без наивног очекивања брзог решења, као и уз спознају да ће Трамп неће имати пуно поштовања за евентуалну пресуду. И поред тога, ово је време да Европа и Кина буду на висини задатка, тако што би требало да одбију да буду увучени у трговински рат. Дакле, под условом да друге земље не претерују, Трампов протекционизам не би морао бити толико скуп.

Ипак, и поред неких охрабрујућих наговештаја, забрињавајуће је да су често стандардни економски модели лоши у процени макроекономских ефеката неизвесности, какву нпр. доносе трговински ратови. Царицама погођени импути смањују економску ефикасност, док померање ресурса далеко од динамичних високотехнолошких сектора у корист старијих производа смањје раст продуктивности, уз додатне негативне импликације за инвестирање (Eichengreen, 2018).

3. КАКО ЗАУСТАВИТИ КИНУ?

Говор америчког потпредседника Пенса од 4. 10. 2018. (у Хадсон Институту), који је у ствари био оштра осуда понашања Кине, део је америчке политике да се кинеска економску стратегија 'изложи' глобалној заједници и да јој се упуту снажан изазов. Поменути говор, који одсликава нови консензус у Трумповој администрацији о Кини, далеко превазилази критику 'кинеске манипулације' валутом и америчке деиндустријализације изазване пресељењем производње у Кину (као нпр. Трумпови говори у кампањи 2016. где је тврдио да су америчке економске елите распродале земљу, а посебно фабричке раднике, у потрази за јефтинијом производњом робе у Кини). Централно уверење да је кинеска економска стратегија саставни део скривеног целокупног приступа кинеске владајуће елите у њеној великој стратегији која чини готово сваку важнију економску одлуку блиско повезаном са кинеским војним и обавештајним циљевима. Било да се ради о контроли економије кроз иницијативу 'Појас Свиле' или кроз предузећа у државном власништву, Кина је вољна да користи огроман капитал којим располаже у покушају да

стекне контролу над низом стратешких средстава, од глобалне телекомуникационе мреже преко компанија као што је Хуавеи, верује се у Вашингтону.

Свакако ово је крај америчке политике која је трајала скоро пет деценија, од Никсоновог “отварања” чији стварни циљ је био ударац Совјетима. Уверење да ће модернизација подстакнути либералнију Кину, која би била про-Америчка, је нестало (Weinstein, 2019).

Заговорници изолације Кине на плану високих технологија, где САД још увек има предност, верују да Кина мора бити активно спречена да сустигне америчку напредну технологију. У међувремену, судски случајеви се нижу повезани за крађу интелектуалне својине и шпијунажу у корист Кине. Универзитети и истраживачке организације као што је Национални завод за здравље упозорени су да провере активности својих ученика и особља кинеског порекла. Визе се помно испитују и често одбацују (Paal, 2019). Америчке компаније сада почињу да верују да производња у Кини представља претњу за њих због санкција обе стране, а земље које размишљају о партнерству у оквиру „Пула Свиле“ сада су на повећаном опрезу услед могућности да се нађу под неком врстом америчких санкција.

Економско-технолошко одвајање САД и Кине изгледа све вероватније како Бела кућа фактички настоји да ‘извуче’ Кину из глобалних ланаца дистрибуције. Отворено писмо Трумпу од стране 100 америчких академика, стручњака за спољну политику и бизнисмена објављено почетком јула 2019, упозорава да би тај процес значајно нарушио глобалне интересе Вашингтона. Слично мисле и кинески експерти који тврде да снажне економске и комерцијалне везе две земље смањују шансу да се тако нешто деси. Међутим, у том најгорем случају, Кина би могла бити потпуно одвојена од остатка света, док би САД ипак могле наставити са економском сарадњом са другим западним и земљама у развоју. Ради облажавања овога за за Пекинг веома опасног сценарија, Кина би морала значајно више да сарађује са својим азијским суседима. Индикативно је упозорење Wang Ksiasong-a, угледног професора економије (Универзитет Ренмин), који процењује да се економски раст

могао смањити за чак 1,3 процентна поена ако се постојеће царине наметнутне од стране Вашингтона и Пекинга остану на снази (Wang, 2019).

Свакако да је невероватан економски раст Кине у протеклим деценијама ‘одговоран’ за раст тензија са САД. Нпр. између 1998. и 2019, БДП је константно растао са 1,9 трилиона долара на 14,3 трилиона долара, достижући две трећине америчког, или га пак надмашујући за четвртину посматрано по куповној моћи (по Maddison-у, Совјетски Савез је само једне године достигао 44% америчког БДП-а по овом критеријуму). Кинески војни трошкови повећали су се са 2,2 на 12,2% од укупне светске потрошње између 1994. и 2015. (али каскајући за америчким који су у 2018. били три пута већи). Пекинг је стекао напредне војне капацитете и развио је економску могућност да утиче на земље од југоисточне Азије до источне Европе и Африке.

Дакле, ако САД не желе да препусте Кини сферу утицаја у азијско-пацифичком региону, поред наставка јачања своје војне моћи морају наставити унапређење регионалних савеза. Администрација Трумпа, кроз своју индо-пацифичку стратегију развијену у пуном партнерству с Јапаном и другим савезницима, предузима мере које указују Кинезима да ће се повећати трошкови за покушај Кине да доминира регионом. Ово кораци до сада нису значајно променили кинеске акције у Јужнокинеском мору и даље у иностранству, нити су преокренули, за САД неповољне промене, у регионалној равнотежи моћи (Edel & Brands, 2019). То није обесхрабрило Амерички конгрес да постане веома активан у промовисању закона који потврђују важност Тајвана. У међувремену, Пекинг је редовно повећавао свој политички, дипломатски, војни и економски притисак на ово острво (Paal, 2019).

4. ДА ЛИ ЋЕ КИНА КРАЈЕМ 2020-ИХ ПОСТАТИ НАЈВЕЋА ГЛОБАЛНА ЕКОНОМИЈА?

Не може се избећи закључак да цео покушај САД да утиче на економско понашање Кине свакако има везе са четворо-деценијским снажним растом те економије који би је ускоро

могао довести до позиције број један у свету. Наиме питање је само које године ће економија Кине постати глобално водећа, а не да ли ће се то десити. 'Проблемом' скоро назауостављивог економског раста Кине, и наравно реперкусијама истог на међународни поредак, све чешће се баве познати теоретичари међународних односа, као и (не)владине институције, на Западу. Најугледнији међу њима, попут Алфреда Мекоја, Џона Миршајмера или Бари Бузана, сматрају да ће снажан привредни успон Кине, који им се чини тешко устављивим у догледно време, пореметити тренутни баланс снага, односно доминацију САД, прво у Источној Азији, а потом и глобално. Међу политичким елитама на Западу, после Брежита и победе Трампа, све се чешће поставља питање да ли је наступио крај либералног међународног поретка (PAX AMERICANA) успостављеног 1945. Посебно је интензивна дебата да ли ће се САД суочити са тзв. секуларном (дугогодишњом) стагнацијом. Од почетка овог века просечни годишњи раст БДП-а САД износи 1,8%, двоструко спорије од раста у другој половини 20. столећа, што је доминатно условљено снажним успоравањем повећања продуктивности. Дobar део проблема привреде САД је у недовољним иновацијама и последично инвестицијама корпорација, у неадекватним квалификацијама радника, те са дугорочном неодрживости пензионог и система здравствене заштите (услед наглог старења популације). У питању су структурни проблеми, и мало је вероватно да се ту направе снажни помаци у наредних пет до десет година (потребно је време за промену образоване политике, нпр. од друштвених ка техничким наукама). Експанзивна монетарна политика у дужем временском периоду практично гарантује појаву великих 'мехура' (на берзама) и опасног повећања леверица, односно задужености, компанија. Додатни проблем је раслојавање америчког друштва које прети да угрози његове базичне темеље. Наиме, реални медијални доходак домаћинстава у САД није се битније променио од средине 1970-их. Имајући све ово у виду, чини се да је све извесније да је свет пред уласком у неку врсту мултиполарног међународног поретка.

Гостујући недавно на кинеској глобалној телевизији, CGTN, David Dolar, водеће име међу западним познаваоцима економије Кине, лаконски је изговорио да ће за деценију

америчка привреда изгубити светски примат. Истог става је као и Нобеловац, истакнут по теорји привредног раста, Michael Spence, као и Jim O' Neill, аналитичар који је сковао чувени акроним: БРИЦ (цигла) за четири многољудне брзо растуће привреде (Бразил, Русија, Индија, Кина). Он потенцира да Кина више није искључиво индустријска сила, од 2010. кинески потрошачи су додали око 2,900 милијарди долара светској економији, која сада зависи од транзиције од индустрије ка домаћој потрошњи у најмоогољуднијој земљи (O' Neill, 2018).

Није мало ни оних који већ деценију или две стално најављују крах кинеске економије. Можда је најупечатљивији пример Gordon-a Chang-a са својом чувеном књигом из 2001: *The coming Collapse of China*, у којој он тврди да ће скривени тешко наплативи зајмови великих кинеских државних банака угрозити темеље финансијског и привредног система земље и оборити комунистичку власт у 2006. Потом је померио тај догађај на 2011, те на 2012, 2016. и 2017, уништивши свој кредибилитет.

Ипак, глас оних који сматрају да ће се Кина пре или касније суочити са сломом, има све мањи утицај међу експертима, како економистима, тако и теоритичарима међународних односа. Највећи ауторитет међу њима, већ поменути Џон Миршајмер, сматра да ако се кинески раст настави (чак и са лаганим успоравањем), што он сматра највероватнијим исходом, САД ће се суочити са геополитичким такмацем, много озбиљнијим него што је то био Совјетски Савез. Оно што он, као припадник школе (офанзивног) реализма, види као неизбежан исход је поновљање политике 'цонтаимент-а' (запречавање), овога пута према Кини, и то по могућству у сарадњи са наследницом СССР-а: Русијом (Mearsheimer, 2016).

У суштини, питање више није да ли ће кинеска економија престићи америчку, већ само када! По многима, ово је блиско нивоу извесности да ће Индија постати најмоогољуднија земља већ 2023. По IMF (2019) и World Bank (2019) оцењени раст БДП-а Кине у 2018. износио је 6,6%, што је више него двоструко брже од иначе доста успешне године за америчку привреду (расла по стопи од 2,9%, најбрже у 21. веку). У складу са економски растом, односно нешто виши од њега,

су раст инвестиција и промета у малопродаји, што указује на здраве основе економије ‘Средњег Краљевства’ (ово ‘средње’ у кинеској митологији у ствари значи ‘најважније’ јер је изнад само небо, односно Бог). Оптимизам у Кини поткрепљен је и фактом да је урбанизација далеко од краја је се процењује да ће у наредним деценијама стотине милиона сељака прећи у градове (и тиме попунити тражњу за релативно јефитном радном снагом). Додатно, сервисни сектор је у снажном порасту, постоји квалитетан хумани капитал због огромног улагања у образовање последњих година, док се стално побољшава квалитет извоза (јер је снажно унапређена иновативност кинеске индустрије).

Пројекције ММФ-а указују да кинески БДП 2019. већ чини две трећине америчког, а по БДП-у по куповној моћи Кина је за 28% већа (IMF, 2018). Да би израчунали годину када ће економија Кине постати водећа на свету пошли смо од конзервативних пројекција. Прво смо се служили ММФ-овим проценама номиналног раста БДП-а за Кину и САД закључно са 2023. Потом смо претпоставили да се стопа номиналног раста из 2023. задржи у наредним годинама, а затим алтернативно претпоставили да ће нонималне стопе раста БДП-а обе земље бити идентичне у петогодиштима 2018-23. и 2023-2028. По овим релативно једноставним, али проценама која тешко може значајније да одступа од реалности (осим у случају економског слома једне од две државе), Кина вероватно 2028. постаје највећа привреда на планети, и то мерено тржишним курсевима (по првом израчунавању она те године чини 99%, а по другом 103% америчког БДП-а). Ако као параметер узмемо куповну моћ јуана и долара, ‘Средње Краљевство’ исте године има БДП који је за 85% већи од америчког, а у следеће три године привреда Кине постаје двоструко већа. Затим се разлика додатно повећава гледајући оба индикатора укупне привредне активности. Имајући у виду да је 2012. кинески извоз постао највиши у свету, да је годину затим индустријска производња преузела глобални примат, да је 2014. по БДП-у по куповној моћи мајмогољуднија земља престигла САД, те да је 2018. Кина постала највеће малопродајно тржиште на свету, моменат достизања статуса глобалног лидера по БДП ће бити само један од постигнутих рекорда. Међутим, симболички можда

најважнији, јер је тај статус, из којег се неколико деценија потом изродила глобална доминација, већ од краја 1870-их припадао Америци, која је тада, захваљујући многољудности, као и данас Кина, престижна Британија,

Није прошло незапажено да је октобра 2018, отварајући 19. конгрес Комунистичке партије Кине, председник Си Ђинпинг обећао је да ће земља до 2035. имати потпуно модерну економију, а до 2049. достићи статус земље са високим дохотком (симболично на стогодишњицу револуције). Чак и ако би раст БДП-а у Кини постепено успорио на 2% до 2049. године, просечна стопа од 2019- до тада би износила најмање 4%, дупло више од америчког очекиваног дугорочног (30-годишњег) раста. Имајући у виду да је пре само 19 година кинеска економија била на 12% америчке, а по куповној моћи на 36%, јасно је о каквом се економском и друштвеном расту и развоју ради. Наиме, никада у историји човечанства једна држава није остварила четири деценије тако брзог и практично револуционарног преображаја, од државе у којој је добар део људи био на ивици глади, до земље која се чак и у високо софистицираним технологијама, нпр. вештачкој интелигенцији, приближила САД и престижна земље Западне Европе. Кинези више нису они који копирају, они су они који полако узимају примат по броју патената, и чини се да је све извесније да је Кина на путу да постане светски лидер и у области иновација (Johnson & Ruane, 2018).

По већини угледних економиста кључно питање за одрживост рапидног кинеског раста је да ли ће та земља бити у стању да се одврати од монетарно фискалних стимуланса као главних покретача раста. То би креирало услове за економски циклус самоодрживих инвестиција и потрошње. Компанијски дугови и даље снажно расту (као и тешко наплативи кредити, а уз њих и 'промашене инвестиције'), по многим западним аналитичарима неодрживо, и кључне реформе се често одлажу. Огромна државна предузећа креирају половину свих инвестиција и запошљавају четвртину радне снаге, стварајући тек петину БПД Кине (уз тек десетину извоза земље) што је главна дисторзија у алокацији капитала. Јасно је да би без снажних инвестиција, добрим делом преко тих предузећа, економија снажно успорила. Наиме, потрошња не може да

расте довољно да би надоместила потребан допринос расту БДП, јер су инвестиције (и нето извоз) још увек његов велики генератор. Многи западни аналитичари сматрају да ће крах бити природна последица огромних промашених инвестиција и масивне креиране ликвидности. Међутим, аргумент оних који оспоравају оваку могућност је то да је, иначе огроман, приватни дуг (пре свега команијски) потпуно покривен депозитима, што уз одсуство спољне задужености, онемогућава финансијску кризу, барем у кратком и средњем року.

С монетарном експанзијом индиректно су повезани напори Кине да интернационализује своју валуту. Почетни резултати још увек скромни, добрим делом због тога што би могућности вођења каматне и курсне, односно монетарне, политике, због евентуалне пуне конвертибилности јуана, знатно лимитирале проактивну, кензијанску, економску политику Пекинга. Наиме, контрола резервне светске валуте дозвољава САД да ужива ниже каматне стопе приликом задуживања, те да одлаже негативне економске ефекте због трговинског дефицита (преко 80% свих финансијских трансакција широм света се изводе у доларима, 87% тржишних трансакција у страној валути, док је три петине светских девизних резерви у доларима). Истина, Кина је већ постала језгро 'југ-југ' трговине и инвестициона база, заменивши Јапан и САД. Ово указује на потенцијално нови шаблон географије светске трговине, где би у Источној Азији могао бити базиран систем трговања са јуаном, који би постао 'немачка марка' Азије.

Инвестиције су неоспорно главни покретач раста, чинећи чак 45% БДП 2018, и поред успоравања од краја 2013. (Yongding, 2018). Са таквом уделом инвестиција у БДП-у, и самим тим способношћу земље да се одрекне тренутне потрошње у корист штедње, и америчка и српска (и свака друга) економија (које сада имају више него двоструко ниже учешће инвестиција у БДП) би остваривале стопе раста сличне кинеским. Експанзивна фискална и монетарна политика, која се, пре свега, огледа кроз рапидан раст јефтиног кредитирања (добрим делом према државним компанијама), који је бржи од економског раста, ће извесно остати снажан инструмент владе у Пекингу у постизању циљаних високих стопа раста. Наиме, обимни кредити и фискални стимуланси одржавају

многе фабрике и градилишта, и значајно успоравања раста услед њихове ликвидације, односно последични ризик социјалних немира, је нешто што није спојиво са идеолошким утемељењима владајуће партије.

Рецентна студија ММФ о кинеском финансијском систему позива на опрез због масовног и брзог раста финансијске активе, у односу на величину привреде, и указује на потребу за специфичним реформама у систему, али ничим не показује да је крах на видику. Извештај ММФ-а закључује да би Кина требало да смањи притиске на финансијски систем који настоји да држи корак са планираним растом БДП-а. Међутим, у провинцијама где су званични циљеви раста највећи, као што су Чонкинг или Гванцоу, инвестиције су снажно повезане са развојем кинеске Иницијативе за пут ‘појаса свиле’, а њихови инвестициони циљеви су повезани са будућим растом националног дохотка (Anthony, 2018).

Табела 1. Удео кинеског БДП-а (по тржишним ценама и по куповној моћи) у америчком БДП-у 2000-2028.

	2000	2008	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
БДП	11.8	31.3	65.6	66.0	69.4	72.6	75.9	79.4	83.0	86.7	90.6	94.7	99.0
БДП PPP	36.0	68.4	123.4	127.8	133.3	138.9	144.7	150.8	157.0	163.5	170.3	177.4	184.8

Израчунато на основу базе података и пројекција ММФ-а (IMF, October 2018). Стопе након 2023. су идентичне номиналним стопама раста у тој години.

Поставља се питање какве су импликације кинеског успона за либерални поредак под америчким вођством. Јасно је да Кина жели да игра централну улогу у стварању инклузивног и правичнијег глобалног поретка који је усклађен са њењим националним интересима и погледима на свет. Ово може бити реализовано само уколико се земља попут Кине, са новим статусом, види као легитимна у очима других нација. Ахилова пета кинеске спољне политике је, дакле,

политички легитимитет. Нпр. ризик по спољни легитимитет је најочигледнији у случају провокативног става Кине у Јужном кинеском мору, која прети да угрози њен статус као одговорне глобалне силе. Ауторитарност режима, односно слабе институције такође су проблем за легитимност кинеског захтева за већом глобалном улогом.

Поред тога, Кина још увек води протекционистичку економску политику, субвенцинише монополска државна предузећа, држи затвореним тржиште услуга. Истина, Кина сарађује са САД по питањима глобалним климатских промена, вируса еболе и нуклеарног програма Северне Кореје, али је то далеко од довољног (одржававање престижних међународних скупова као што су Г-20 и летње, и ускоро зимске, Олимпијаде, такође неће оставити дојам на Запад какав Кина жели). Кинеска војска, која је успоставила своју прву логистичку базу у Џибутију, снажно јача посебно своје 'асиметричне' капацитете према САД, и све су чешћи захтеви за изградњом формалних савеза, чиме би додатно била цементирана позиција Кине као глобалне силе (Economy, 2017).

Ипак, и поред снажног економског раста Кине који ће захваљући неминовном јачању милитарних капацитета претварати у геополитички утицај, САД ће извесно и током 20-их година овога века остати водећа глобална сила и то захваљујући снажној дипломатији и мрежи савезништава у свету, војној супремацији и доминирајућем обрасцу масовне културе.

На крају, индикативне су речи, по многима идеолога 'Трампизма', Стива Бенона који сматра да су у светском поретку формираном од стране САД после 1945. Западна Европа и Кина (од 1972) имале улогу да помогну америчку стратегију 'сузбијања' СССР, а да се после краха Варшавског пакта систем мора рекалибрирати, јер Вашингтон више не осећа потребу за субвенционисањем Брисела и Пекинга. Остаје дакле кључно питање да ли тренутне провокативне акције Вашингтона према Кини и ЕУ наговештавају да 'haws' (јастребови), попут Бенона, полако преузимају спољну политику Америке и какве би то импликације могло да има по стабилност у међународним односима.

5. ИМА ЛИ ПРОСТОРА ЗА ДОГОВОР?

Током месец дана од краха преговора, конфликт две економске суперсиле ескалирао је у другим областима (закључно са каквим таквим примирјем крајем јуна), које носе пуно ризика за безбедност и кооперацију на глобалном нивоу. Крајем маја, два америчка ратна брода упловила су у воде Јужнокинеског мора у близини спорних острва Спратли, што је показала спремност Вашингтона да ‘тестира’ Пекиншке поморске захтеве у регији. Док су данас ‘критичне’ војне тачке су на мору, односно острвима, где САД има снажну надмоћ барем за догледну будућност; у време ‘старог’ Хладног рата, тачке ‘додира два блока биле су у Европи где је постојала конвенционална милитарна предност Варшавског пакта.

Генерално, напетости са САД и Кине расту на широком спектру и постоје чак шанса да би њихови односи могли погоршати. Чини се да победа једне укључује пораз друге стране: у екстремном случају резултат би могао бити онај који би или трајно подредио Кину америчком поретку или би фактички уклонио САД са западног Пацифика. Изгледа је да је ово нови хладни рат, истина нешто другачји од старог, али где стара логика да добитак једне стране аутоматски подразумева губитак за другу опет почиње да доминира. Многима изгледа да нови Хладни рат управо почиње са поделом глобалног интернета (‘сплинтернет’), односно кроз технолошко одвајање две највеће економије са опасним војним консеквенцама и несагледивим последицама за глобалну економију. Ипак, изолација водећег светског индустријског произвођача, који уз то има сопствено потрошачко тржиште од 1,4 милијарде људи би озбиљно поремело глобалне ланце снабдевања. Једноставно, Кина је превише битна за светске дистрибутивне ланце да би била лако, тј. јефтино, избачена из њих.

Трзавице између САД и Кине могу се показати штетнијим од оних у време Хладног рата због штете коју би проширени расцеп између САД-а и Кине могао да учини глобалној привреди, већ зауставивши раст светске трговине. Евентуално спуштање у врући сукоб око Тајвана, Северне Кореје или Јужнокинеског мора, где су главне потенцијалне спорне тачке било би катастрофично.

Дуготрајни америчко-кинески трговински конфликт ће изазвати шокове који ће захватити читаву светску економију, што ће изазвати пад цена на берзама не само у САД-у, већ и широм света. Према проценама ММФ-а, штета од таквог успоравања економског раста у 2020. достићи ће 0,5% светског БДП-а (Cheremisin, 2019).

Суштински, тренутна америчка политика промовише поделу светске економије на два конкурентска блока. То ће поткопати укључиву геополитичку стратегију западне тријаде (САД, Европска унија и Јапан). Могуће користи од војне акције против Кине су далеко веће од трошкова. По Lane (2019) нови приступ западних сила требало би да буде признавање успона Кине и укључивање земље у хегемонијско језгро, у супротном, Запад мора бити спреман за појаву контра-хегемонијске силе. Дакле, чини се да ће Запад на крају морати да призна да се економски пол света померио ка Кину и да се интереси овог гиганта не могу игнорисати, јер трошкови сукоба могу бити неприхватљиво високи за све (Cheremisin, 2019).

Процене IMF (2019б) о глобалном расту од само 3,3% у овој години, најнижем од кризне 2009, ће се верованто показати чак оптимистичним. Ипак постоји и разлог за оптимизам да у наредним месецима могло доћи, ако не до побољшања, барем не до додатног погоршања економских веза између два највеће економије. Наиме, за разлику од САД и Совјетског Савеза, који су имали маргиналну привредну повезаност, Кина и Америка су тако снажно економски међузависне (због ланаца снабдевања које чине производњу значајног број производа у обе земље тешко остваривим без импута из друге државе) да би потпуни прекид сарадње довео до банкротства бројних компанија са обе стране Пацифика. Стога, притисак корпоративног лобија (и електорарата, посебно у аграрним државама централне Америке наклоњеним Републиканцима), а и међународног бизниса те глобалног јавног мњења и интелектуалаца, биће снажан, посебно на Белу Кућу (која је због технолошке и војне супремације доминантан играч у овом конфликту). Имајући у виду да би потпуни прекид био тако опасан за светску економију, чак погађајући тако далеке земље попут Србије, и сценарио у коме се одржава тренутно постигнути 'прекид

ватре' се чини довољно добрим узимајући у обзир целокупан развој догађаја.

Ако је историја водич, прошли трговински ратови довели су до дубоких економских проблема. Сматра се да су царине наметнуте 1930-их година од стране САД-а изазвале трговински рат и потом довеле до огромног пада глобалне трговине. Наиме, светска трговина пала је за две трећине од 1929. до 1934, исто као и амерички извоз и увоз из и у Европу. Наравно, ситуација, и поред свих лоших вести се ипак не може поредити са тадашњом.

Покушај САД да трговинским ратом, а пре свега делимично блокадом извоза хигх-тецх (високо технолошких) производа и технологија (и кроз случајеве спречавања кинеских фирми да стичу уделе у америчким) је вероватно последња озбиљна стратегијска акција САД. Евентуални неуспех, или делимични успех, значио би да је технолошки 'патцх-уп' две највеће економије неизбежан, и да ће могућност Америке да доминантно обликује глобални поредак бити драматично сужена, пре свега у корист Кине, у наредном деценијама. Евентуални успех Америке једноставно ће значити даље одржавање постојећег светског поретка, у коме САД игра доминантни улогу, и од кога највећу корист има Запад, односно Америка. Као сто је Хладни рат, у ствари био рат другом средствима, трговински рат би могао имати исте конесквенце. Улог, дакле, тешко да може бити већи.

ЛИТЕРАТУРА

Anthony Rowley, 2018. China's economy is not going to crash any time soon, despite the frequent alarm bells. South China Morning Post, 23 February, 2018. www.scmp.com/comment/insight-opinion/article/2134427/chinas-economy-not-going-crash-any-time-soon-despite

Cheremisin Pavel, 2019. The US Trade War With China: Can There Be a Winner? Valdai Club, 10.07.2019 <http://valdai-club.com/a/highlights/the-us-trade-war-with-china-can-there-be-a-winner/>

Edel Charles & Brands Hal, 2019. The real origins of the US-China Cold War. Foreign Policy, JUNE 2, 2019. <https://foreignpolicy.com/2019/06/02/the-real-origins-of-the-u-s-china-cold-war-big-think-communism/>

Economy Elizabeth, 2017. Beijing Is No Champion of Globalization. The Myth of Chinese Leadership. Foreign Affairs, January 22, 2017. <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2017-01-22/beijing-no-champion-globalization>

Eichengreen Barry, 2018. The Economic Consequences of Trump's Trade War. Project-Syndicate, Jul 12, 2018. <https://www.project-syndicate.org/commentary/economic-consequences-of-trump-trade-war-by-barry-eichengreen-2018-07?>

Feldstein Martin, 2019. There Is No Sino-American Trade War. Project-Syndicate, Jan 29, 2019. <https://www.project-syndicate.org/commentary/real-purpose-of-us-china-tariffs-not-trade-deficit-by-martin-feldstein-2019-01>

Gros Daniel, 2018. Are China's Trade Practices Really Unfair?

Project-Syndicate, Dec 5, 2018. <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-unfair-trade-narrowing-competitiveness-gap-by-daniel-gros-2018-12>

IMF, 2018, World Economic Outlook Database – October 2018 (IMF staff estimates)

IMF, 2019. World Economic Outlook Update, January 2019: A Weakening Global Expansion (January 21, 2019). <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/01/11/weo-update-january-2019>

IMF, 2019b. World Economic Outlook, April 2019. Growth Slowdown, Precarious Recovery. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019>

Johnson Simon & Ruane Jonathan, 2017. China, the Innovation Dragon. Project-Syndicate, Dec 29, 2017 <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-global-innovation-leader-by-simon-johnson-and-jonathan-ruane-2017-12>

Jun Zhang, 2019. Trump's Trade-War Miscalculation. Project-Syndicate Jun 3, 2019. https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-trade-war-china-miscalculation-by-zhang-jun-2019-06?a_la=english&a_d=5cf50eb3d0a9f136781c0e42&a_m=&a_a=click&a_s=&a_p=%2Fsection%2Feconomics&a

Lane David, 2019. US-China Relations: Trade Wars or Countervailing Powers? Valdai Club, 27.06.2019 David Lane <http://valdaiclub.com/a/highlights/us-china-relations-trade-wars-or-countervailing-po>

Lee Amanda, 2019. China's total debt rises to over 300% of GDP as Beijing loosens borrowing curbs to boost growth. South China Morning Post, 17 Jul, 2019. <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3018991/chinas-total-debt-rises-over-300-cent-gdp-beijing-loosens> Maddison Angus, 2013, Project DATABASE (<http://www.ggdc.net/maddison/maddison-project/home.htm>)

Mearsheimer J, 2016. Crouching Tiger: John Mearsheimer on Strangling China & the Inevitability of War. DeathByChina, .Published on 9 Mar 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=yX-SkY4QKDIA>

O'Neill Jim, 2018. China's Irresistible Rise. Project-Syndicate, Jan 30, 2018 <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-2017-gdp-growth-by-jim-o-neill-2018-01>

Paal Douglas, 2019. The US and China take their rivalry into more dangerous waters after collapse of trade talks. South China Morning Post, 30 May, 2019. <https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/article/3012133/us-and-china-take-their-rivalry-more-dangerous-waters-after>

Rodrik Dani, 2018. How To Avoid a Trade War. Project-Syndicate, Jul 10, 2018. <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-europe-reaction-trump-trade-tariffs-by-dani-rodrik-2018-07>

Wang Orange 2019. Chinese economists warn Beijing to prepare for decoupling from US.. South China Morning Post 7 Jul, 2019. <https://www.scmp.com/news/china/article/3017550/chinese-economists-warn-beijing-prepare-decoupling-us>

Weinstein Kenneth, 2019. A New Cold War between the U.S. and China. Hudson Institute. <https://www.hudson.org/research/14900-a-new-cold-war-between-the-u-s-and-china>

World Bank, 2019. Global Economic Prospects, January 2019. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/31066/211386-Ch01.pdf>

Yongding Yu, 2018. Has China's Economic Growth Finally Stabilized? Project-Syndicate, Jan 2, 2018. <https://www.project-syndicate.org/commentary/china-prospects-slower-investment-growth-by-yu-yongding-2018-01>

Goran Nikolic, Predrag Petrovic

**THE TRADE AND TECHNOLOGY WAR BETWEEN
AMERICA AND CHINA AS THE START OF A NEW
COLD WAR?**

Resume

In 2018, US merchandise imports from China was \$540 billion with export from the US of only \$120 billion. China has a large positive trade balance with the US and has used its dollar surplus to purchase US Treasury bonds – in that way holding the value of the dollar. The flight of production from the US to China and other countries has brought significant loss of jobs in America. Namely, the number of employees in US manufacturing industry has decreased by 34% in the period 1998-2010. The Chinese ownership of US debt provides it with prospective capacity to have an effect on US financial policy, as a rapid sale of Treasury bonds would diminish the US dollar and very likely carry out an increase of interest rates thereby making crediting more expensive.

Having a huge and constant trade deficit with China, the US have hoped, which proved unrealistically, that raising tariffs and make stronger economic threats against China would push Beijing to make reforms that would decrease trade deficits and reinforce the position of US firms in China via the leaving of subsidies and the termination of mandatory technology transfer and intellectual property rights. Being in more difficult positions, Chinese firms - aiming to minimize costs - are receding from global value chains that are susceptible to U.S. sanctions, producing inputs either domestically or within China's sphere of influence. The prolonged trade conflict between the world's two largest economies will send shockwaves that will sweep through the entire global economy.

Global competition between Washington and Beijing will intensify regardless of progress in resolving trade issues having in mind that the US policy is promoting a division of the world economy into two competing blocs. The 'battle' for dominance in the world economy will unfold in the next decades between those two

powers, especially in communication and quantum technologies, AI (artificial intelligence), robotics and bioengineering. It will be almost impossible to avoid structural and very dangerous competition. This will undermine the inclusive geo-political strategy of so-called Western triad (the US, the EU, and Japan). The possible benefits of military action against China are, according to recent estimates, far outbalanced by the expenditures.

The present logic of global politics is that Western powers could possibly acknowledge the rise of China. It implies to include the state in the hegemonic core. Alternative is to be ready for the appearance of another hegemonic power. Generally, it seems that the West will have to accept that the world economic pole has shifted to China and the interests of this country cannot be longer ignored, as the cost of the possible conflict can be intolerably huge for all major global participants.

Keywords: China, the US, trade war, technology, economy, tariffs, dollar.